

Hälso- och sjukvårdspolitiska avdelningen 2022-04-11
Maria Lindgren
Tfn: 070-1587072
E-post: maria.a.lindgren@regionjh.se

RS/137/2022

Bilaga utredning mensskydd

Toaletter

I regionens lokaler finns totalt 1400 toaletter. En avgränsning av antalet toaletter som föreslås menssäkras har gjorts med motiveringen att mensskydd i första hand ska tillgängliggöras för de vi finns till för - länets invånare, med fokus på den delen av befolkningen som menstruerar. Varje toalett som erbjuder mensskydd ska förses med en dekal på toalettdörren som tydligt visar för patienter och besökare att mensskydd finns inne på toaletten. I dialog med chefer inom regionens verksamheter har ett urval av 128 toaletter gjorts (se tabell 1). Toaletterna är placerade inom såväl primärvård, specialistvård och tandvård som inom andra delar av regionen som finns till för länsinvånare, exempelvis Länskulturen och Folkhögskolor. Samtliga hälsocentraler, distriktssköterske- och läkarmottagningar och Folk tandvårdskliniker kommer utifrån förslaget att ha minst en menssäkrad toalett vilket är viktigt ur ett jämlikhetsperspektiv. På så vis kommer menssäkrade toaletter att finnas tillgängligt i alla länsdelar. Handikappanpassade toaletter bör vara en prioritering för en ökad tillgänglighet oavsett funktionsförmåga.

Tillgängligheten kan öka ytterligare vid framtagande av exempelvis en app alternativt en karta via regionens hemsida där det tydligt framgår vilka toaletter som är utrustade med mensskydd. På så vis underlättar det för patienter och besökare att välja toalett utifrån behov.

Menstruerande besökare inom regionens verksamheter

I dagsläget kan den som är inlagd patient inom Region Jämtland Härjedalen efterfråga och få tillgång till gratis hygienartiklar, däribland mensskydd. På Ungdomsmottagningen finns gratis mensskydd inne på undersökningsrummen. Men menstruerande individer finns som besökare inom alla regionens verksamheter. Det är därför viktigt att mensskydd finns nära till hands när behov uppstår och utan att den menstruerande individen behöver tillkännage sitt behov. Att tillgängliggöra mensskydd på allmänna toaletter inom regionen kan också bidra till att normalisera mens samt bidra till att bryta tabun och stigma som leder till begränsningar och skam för den enskilda individen.

De flesta får sin första mens i 12-14-årsåldern men det varierar stort mellan individer. De flesta blöder i tre till sex dagar (UMO.se). Mensen kommer ungefär en gång i månaden från puberteten fram till klimakteriet runt femtioårsåldern (1177.se). För detta uppdrag har besöksflödet på menstruerande individer i regionen beräknats utifrån antalet öppenvårdsbesök i primärvård och specialistvård år 2021 av målgruppen flickor/kvinnor 12-50 år (se tabell 2).

Åtgången på mensskydd kan antas vara större i specialistvården där patienten och besökaren generellt sett har ett längre besök än inom primärvården där besöken ofta är kortare. För många patienter och besökare är det inte ens aktuellt att använda toaletten under sitt besök på hälsocentralen eller på Folktandvården. Det är heller inte alla individer inom den angivna målgruppen som menstruerar av olika anledningar och det kan antas att majoriteten av de som menstruerar inte har mens vid tidpunkten för sitt besök inom regionen. Mensskydd är därför inte aktuellt vid varje besök inom regionens verksamheter för menstruerande individer. Utifrån detta resonemang kan en generell beräkning göras. Uppskattningsvis har i genomsnitt en fjärdedel av målgruppen behov av ett mensskydd. Inom vissa verksamheter kan behovet tänkas vara större än i andra, exempelvis verksamheter som har barn och unga som målgrupp.

Produkter

Det finns olika typer av mensskydd där de vanligaste är binda, tampong, trosskydd och menskopp. Produktutbudet inom regionen begränsas till bindor och tamponger, i enlighet med Östersunds kommuns beslut. Detta med motiveringen att regionens erbjudande om mensskydd ska komplettera ett bortglömt mensskydd eller en oväntad mensstart vid ett besök inom regionen under de mest aktiva blödningsdagarna under menstruationsperioden.

I dialog med Fastighet framkommer att en enkel variant av förvaringslåda, likt de Östersunds kommun har köpt in, förespråkas då det inte krävs något extra underhåll i samband med och efter installationen såsom dragnig av el eller batteribyte.

Exempel Östersunds kommun

Plastlåda med lock, skyddsfilm på baksidan, mått: 15 x 18 x 10 cm.

Prisexempel utifrån Ösd kommuns direktupphandling med tjänsten Menssäkrad:

- 36 st förvaring plastlåda med lock: 178 kr/st. Totalt: 6 408 kr
- 18 150 st ekologiska, nedbrytbara, plastfria tamponger: 1,30 kr/st. Totalt: 23 595 kr
- 18 150 st ekologiska och nedbrytbara bindor: 2,60 kr/st. Totalt: 47 190 kr
- Frakt: 980 kr

Total kostnad engångsbeställning Ösd kommun: 78 173 exkl. moms

Beräkning Region JH utifrån exemplet Östersunds kommun

Beräkning förvaringslåda mensskydd

128 lådor x 178 kr = 22 784 kr

Totalt förvaringslådor: 22 784 kr (engångskostnad)

Beräkning förbrukning mensskydd uppskattad årskostnad

291 353 fysiska öppenvårdsbesök/4 = 72 838

Fördelning mensskydd: 72 838/2 = 36 419 bindor och 36 419 tamponger

Bindor: 36 419 x 2,60 kr = 94 689 kr

Tamponger: 36 419 x 1,30 kr = 47 345 kr

Totalt mensskydd: 142 034 kr (årlig kostnad)

Beräkning installationskostnad

Verksamheter utanför Ösd kommun: 10 000 kr per kommun = 70 000 kr

Verksamheter inom Ösd kommun: 300 kr per förvaringslåda x 128 = 38 400 kr

Totalt installation: 108 400 kr (engångskostnad)

Beräknad kostnad totalt för införande år 2022	273 218 kr
Beräknad årlig kostnad för mensskydd efter år 2022	142 034 kr

Hantering

Regionservice ansvarar för att upphandla mensskydd och förvaringslådor samt att därefter tillgodose artiklarna från Regionförrådet. Stadenheten ansvarar för beställning och påfyllnad av mensskydd på allmänna toaletter inom sjukhuset, toaletter som de redan idag köper in hygienartiklar till. På övriga toaletter kan tillhandahållandet av gratis mensskydd hanteras på samma sätt som med toalettpapper. Mensskydd beställs således från Regionförrådet av ansvarig på respektive enhet och fylls på i samband med sedvanlig städning. Vid införandet ansvarar Fastighetsavdelningen för att förvaringslådorna monteras på utvalda toaletter.

Hållbar lösning

De mensskyddsprodukter som inkluderas i beräkningen ovan är ekologiska och biologiskt nedbrytningsbara. I en kommande upphandlingsprocess formuleras krav om hållbarhet utifrån perspektiven miljö, klimat och ekonomi anpassade efter de policys och principer kopplat till hållbarhet och kostnadseffektivitet som finns inom Region Jämtland Härjedalen.

Tabell 1. Antal toaletter som föreslås förses med förvaringslåda för mensskydd

Östersunds kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Brunflo HC	5
Brunflo Folktandvård	1
Frösö HC	2
Frösö Folktandvård	1
Lits HC	2
Lugnviks HC	2
Odensala HC	2
Torvalla familjecentral	1
Zätagränd HC	2
Hälsocentralen Ripan (privat)	2
Hälsocentralen Fjällvivan (privat)	2
Ungdomsmottagningen Östersund	2
Totalt:	24
Strömsunds kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Strömsunds HC	3
Strömsund Folktandvård	1
Strömsunds Ungdomsmottagning	1
Backe HC	1
Gäddede Folktandvård	1
Hoting Folktandvård	1
Totalt:	8
Krokoms kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Krokoms HC	1
Krokom Folktandvård	1
Föllinge HC	1
Rötvikens dsk-mott	1
Birka folkhögskola	1
Totalt:	5
Bergs kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Myrvikens HC	1
Svenstaviks HC	2
Svenstavik Folktandvård	1
Storsjö kapells dsk-mott	1
Totalt:	5
Åre kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Åre HC	4
Åre Folktandvård	1
Byfilialen Åre HC	1
Hälsocentralen Renen (privat)	2
Hallens HC	2
Järpens HC	2

Järpen Folktandvård	1
Mörsils dsk-mott	1
Totalt:	14
Ragunda kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Hammarstrand HC	1
Hammarstrand Folktandvård	1
Stuguns HC	1
Bispgårdens dsk-mott	1
Totalt:	4
Bräcke kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Bräcke HC	1
Bräcke Folktandvård	1
Kälarne HC	1
Gällö dsk-mott	1
Totalt:	4
Härjedalens kommun	Antal toaletter med låda för mensskydd
Svegs HC	2
Sveg Folktandvård	1
Funäsdalens HC	2
Funäsdalen Folktandvård	1
Hede HC Fjällhälsan (privat)	2
Hede Folktandvård	1
Läkarmott Lofsdalen	1
Vemdalskskalets läkarmott	1
Härjedalens Ungdomsmottagning (Sveg)	1
Ytterhogdal dsk-mott	1
Bäckedals folkhögskola	14
Totalt:	
Östersunds sjukhus	Antal toaletter med låda för mensskydd
Huvudentrén (plan 6)	2 (1 HWC)
Plan 6 en toalett per mott: Ögonmott, Barnmott, Gynmott, Medicinmott, Kirurgmott, Ortopedmott, Öronmott/Hörcentral	7
Hus 2 Regionens hus	1
Hus 3 Nyfiket	1 (HWC)
Hus 12 Infektion	1
Hus 12 Syn- och hörselcentralen	1 (HWC)
Specialisttandvården	1
Hud- och STI-mottagningen	1
Akuten	1
Totalt:	16
Patientnära verksamheter utanför sjukhuset	Antal toaletter med låda för mensskydd
Barn- och ungdomshab	1
bassängbadet	1

Rett center	3
Rehabcenter Remonthagen	11
Psykiatri (Fältjägargränd 6): heldygnsvård plan 1 (1 toa), öppenvård plan 2 (2 toa), öppenvård plan 3 (3 toa), övriga öppenvårdsmott PSFN+Beroende (2 toa), PAKM (2 toa), plan 5 (1 toa).	2
Residensgränd 2: Öppenvård psykos Psykiatri, Kvinnohälsan (1 toa), Tolkcentralen (barnpsykiatri admin)	8
K24: Barn- och ungdomshab,	1
Föräldra- och barnhälsan	1
Logopedmottagning Campus	1
Folk tandvården Campus	30
Specialistvården Campus	
Tandakuten Campus	
Totalt:	
Besöksverksamheter utanför sjukhuset	Antal toaletter med låda för mensskydd
Hjälpmiddelscentralen Göviken	1
Reseservice (Hamng. 13)	1
Länskulturen (Folkets hus)	1
Estrad Norr (Odenskogsv.)	1
Totalt:	4
TOTALT:	128

Tabell 2. Antal fysiska öppenvårdsbesök år 2021 i specialistvård och PV, flickor/kvinnor, ålder 12-50 år

Fysiska öppenvårdsbesök i specvård, flickor/kvinnor 12-50 år (Läkare kirurgi och Läkare ortopedi = C-op)

Kostnadsställe	Antal kontakter
1052 - Öppenvård rehabilitering	1252
1057 – Reumatologimottagningen	1487
1080 – Akuten	5778
1102 – Hjärtenheten	262
1141 - Läkare kirurgi	192
1143 – Endoskopimottagningen	351
1144 - Kurator kirurgi	20
1145 - Njurstens- och prostatabehandl	22
1146 - Läkare ortopedi	136
1147 - Uroterapi- o bÅrckenbottenmott	197
1149 - Inskrivning kirurgi	178

1160 - Barn- och ungdomsmottagningen	1877
1170 - Enheten för kvinnosjukvård	15 223
1180 - Barn- och ungdomsavdelningen	19
1208 – Strokeavdelningen	2
1217 - Föräldra- och barnhälsan	358
1408 - Medicinenheten	427
1410 - Dialysmottagningen	79
1420 - Medicinmottagningen	918
1422 - Dietistmottagningen	50
1423 - Neurologimottagningen	890
1426 - Arbterapi o sjukgym med spec	35
1430 - Lung- och allergimottagningen	472
1435 - Infektionsmottagningen	4362
1440 - Kirurgimottagningen	1137
1441 - Onkologimottagningen	354
1443 - Stomiterapimottagningen	22
1445 - Ortopedmottagningen	1939
1446 - Smärtenheten	747
1449 - Specialistvården Campus	518
1450 - Ögonmottagningen	1419
1455 - Öron-näsa-hals-mottagningen	1176
1456 - Logopedmottagningen	65
1470 - Hudmottagningen	1559
1480 - Barn och ungdomshabiliteringen	837
1616 - Specpsykiatriska omvårdsteamet	130
1619 - Ätstörningsenheten	2009
1625 - Mott psykisk funknedsättning	921
1626 - Barn- och ungdomspsykiatri	10 769
1630 - Helydgvsvård psykiatri	3
1631 - Psykiatriska akutmottagningen	683
1634 - Trauma- och ångestmottagningen	1
1635 - Öppenvård 2 psykiatri	4647
1636 - Dagvård återhämtning o rehab	1
1637 - Neuropsykiatriska mottagningen	2289
1641 - Öppenvård beroende	1416
1715 - Arbterapi o sjukgymn op spec	1167
1740 - Klinisk kemi	6287
1780 - Hörcentralen	421
1790 - Syncentralen	60
2692 - Journmottagningen	144
Provtagningen lab	9880

Röntgen	6592
TOTALT:	91 780

Fysiska öppenvårdsbesök i PV*, flickor/kvinnor 12-50 år

Kostnadsställe	Antal kontakter
2531 - Svenstaviks hälsocentral	4812
2533 - Myrvikens hälsocentral	2657
2551 - Bräcke hälsocentral	4453
2552 - Kälarne hälsocentral	540
2571 - Svegs hälsocentral	7755
2573 - Funäsdalens hälsocentral	5177
2574 - Hede HC	6245
2579 - Vemdals skalets läkarmottagning	795
2580 - Lofsdalens läkarmottagning	302
2591 - Krokoms hälsocentral	12 710
2592 - Föllinge hälsocentral	877
2593 - Kvinnohälsan	3655
2609 - Hälsocentralen Renen	1800
2610 - Hälsocentralen Ripan	10 997
2611 - Hammarstrands hälsocentral	6472
2612 - Stuguns hälsocentral	913
2631 - Strömsunds hälsocentral	5843
2633 - Backe hälsocentral	1800
2635 - Gäddede HC	770
2636 - PSE	5136
2651 - Vaccinationssamordning	466
2661 - Järpens hälsocentral	7821
2662 - Åre hälsocentral	17 884
2663 - Hallens hälsocentral	1365
2681 - Zätagränds hälsocentral	20 733
2682 - Frösö hälsocentral	15 668
2683 - Odensala hälsocentral	14 913
2684 - Torvalla familjecentral	2141
2685 - Lugnviks hälsocentral	9302
2686 - Lits hälsocentral	3363
2687 - Brunflo hälsocentral	11 220
2688 - Ungdomsmottagningen	9625
2689 - HC Fjällvivan	210
2692 - Journmottagningen	1113

TOTALT:	199 573
----------------	----------------

Blåmarkerade HC = privata utförare.